

Katte, som kommer, når du kalder

Af Helle Lenschow, studerer til dyreadfærdsterapeut, www.bricksite.com/nemo

En af de mest sejlivede myter om tamkatten, *Felis Catus* er, at den ikke kan trænes, men faktisk er det med denne myte som med de fleste andre myter – den holder ikke stik. Alle dyr kan nemlig trænes. Resultatet hviler på træneren og hvilke metoder, træneren anvender. For katten handler det om at finde den rigtige motivationsknap (forstærker) og at erhverve sig en vis forståelse for dyrets adfærd og formåen. En kat er ikke en hund, og en hest er ikke en kat. Naturen har forsynet hvert enkelt dyr med en række forcer og en række fysiske begrænsninger, men faktisk er der intet i vejen for at lære din kat at komme, når du kalder.

Eller måske "Sit", "Dæk", "Vente", "Hop ned" og – ja, kun fantasien sætter grænser for de tricks, du kan vælge at lære din kat.

Fordele ved at have en kat, som kommer, når du kalder, er åbenlys, men der er der også en række generelle fordele ved at lære katten de andre kommandoer:

- 1) Katte er kvikke dyr. Træning er en god måde at aktivere din kat og undgå adfærdsproblemer som følge af kedsomhed. Fejlagtigt tror nogle ejere, at nemme indekatte altid trives, men mistrivsel kan også vise sig som passivitet. Træning er positiv samvær med ejeren, det knytter bånd, og forebygger adfærdsproblemer.
- 2) Katten bliver mere opmærksom på ejer. Du har ikke længere bare en kat, som går og passer sit, mens du passer dit.
- 3) Ejeren bliver mere opmærksom på katten. Det er rart at kunne læse sin katts kropssprog og sidsstemninger og opdage, hvis den en dag er syg eller begynder at ændre adfærd i negativ retning.
- 4) Træning er sjovt, og det er sundt at få et godt grin sammen med sit dyr. Dette er et vigtigt punkt. I al træning gælder det, at hvis det ikke er sjovt, så lad være med at træne i dag. Der skal ofte kun en følelsesmæssig negativ oplevelse til at ødelægge flere timers positiv træning.

Træning er for alle. Du behøver ikke være bange for at lave en masse fejl, så længe du husker at have det sjovt sammen med katten. Alle laver fejl. Forskellen på dygtige og knap så dygtige trænere er, at de dygtige laver fejl, opdager dem og forsøger at undlade at gentage dem. En træner der påstår, at han/hun aldrig fejler, mister muligheden for at udvikle sig.

I starten kan du opleve, at katten afbryder træningen. Bare lad den gå – efter en pause kan du prøve igen. Tvang virker ikke på en kat. Heldigvis.

Klikkeren – en verden af muligheder

Klikkertræning er yderst brugbart i træning af katte. Jeg vil kort beskrive principperne for at give dig en smagsprøve, men da klikkertræning er meget mere, vil jeg samtidig opfordre dig til at søge flere informationer om emnet i noget af den gode litteratur, der er om klikkertræning eller deltage på de kurser og foredrag om klikkertræning, som adfærdsterapeuter og trænere udbyder i Danmark. Jeg vil især anbefale bøgerne "Don't Shoot the Dog" (findes også på norsk) af Karen Pryor og "Træn din kat" af Maiken Lysholm Steen.

Klikkertræning er baseret på operant betingning. Det var forskeren B. F. Skinner, der beskrev metoderne og deres virkning på rotter og duer i 1930'erne. Siden tog delfintrænere princippet til sig. De klikkede dog ikke – de pustede i en fløjte, men princippet er det samme.

I operant træning har dyret et valg. Det kan vælge at udføre adfærd, fx at komme, når du kalder, eller lade være. Træningen kendetegnes ved, at træneren hele tiden giver dyret feedback – roser eller ignorerer (uønsket adfærd) – og derved øger eller mindsker en given adfærd hos dyret. Timing er utrolig vigtig. Træneren skal svare på en given adfærd i det sekund, at adfærd finder sted, og her er klikkeren fenomenal som markør. Klik-lyden er kort, præcis, lyder ens hver dag og kan ramme netop den sekvens af en adfærd, som du ønsker mere af hos din kat. Når en adfærd forstærkes via fx godbidder, får du mere af den. Når den ignorerer og ikke forstærkes, vil den med tiden blive udsløttet (ophøre) fra kattens repertoire, hvis katten ikke på anden vis får noget ud af at udvise adfærd. En kat, som hopper op på køkkenbordet, skal derfor forstærkes i at hoppe ned. Klik, når katten hopper ned, giv godbid på gulvet. Katten vil hurtigt forbinde gulvet med godbidder – det kræver dog, at du ALDRIG fodre den på bordet. Visse dele af kattens adfærd skal kun forstærkes en gang imellem, før det fortsætter. Det er det princip spillemaskiner kører efter: for hvornår kommer den store gevinst mon?!

Let at komme i gang

For at klikkertræne din kat skal du bruge:

- 1) En klikker (kan købes på nettet eller hos dyrlæger/dyrehandlere).
- 2) En forstrækning (ros, kontakt, godbid, legetøj – det som tænder netop din kat. Husk brug kun små og bløde godbidder. Det skal være noget, som katten ikke skal tygge på i for lang tid) Husk: forstærkere er variable – det som en kat anser for

Katte, som kommer, når du kalder

passende løn, vil en anden måske ikke arbejde for – prøv dig frem. I sidste ende er det katten, der bestemmer, hvad den arbejder for. Det er derfor ikke vigtigt, hvad du synes, den bør arbejde for.

Først skal klikkeren betinges. Som udgangspunkt har lyden KLIK ingen betydning for din kat. Derfor klikker du nu – og forstærker med en godbid eller hvad, der tænder din kat, straks efter klikket. Gentag et par gange, og herefter vil katten begynde at forbinde KLIK med godbid (eller leg/ros). Rækkefølgen er altid "Klik" og herefter godbid. Aldrig omvendt, og husk at belønne hver gang du har klikket. Klik kun en enkel gang. Lad være med at klikke løs. Så bliver lyden bare til støj og mister sin betydning. Hvis du klikker forkert, så giv katten godbitten og forsøg ikke at gentage fejlen. Husk alle fejler.

Nogle katte er mere klikkerkløge end andre. Det er derfor forskelligt, hvor hurtigt din kat forbinder KLIK med godbid. Jeg har set katte forbinde KLIK med godbid efter en enkelt gentagelse, og jeg har set katte, hvor det krævede to dages betingning af klikkeren, før lyset gik op for dyret. Hold bare en pause undervejs, hvis din kat ikke reagerer straks. Dyr lærer også i pauserne.

Når klikkeren er betinget, vil du opleve, at din kat ser op og nærmest stråler af forventning, når den hører lyden KLIK. Nu ligger verden for dine fødder, og du kan vælge, hvilke øvelser du vil lære din kat. Det er her litteraturen med alle dens forslag til øvelser kommer ind i billedet – og din egen kreative fantasi selvfølgelig.

Husk: Træn ikke for lang tid af gangen. Max et par minutter i starten. Med tiden kan katten koncentrere sig længere tid af gangen, men da klikkertræning kræver, at dyret bruger indersiden af hovedet, vil det hurtigt blive trættende i starten.

Slut altid med en succes og med en øvelse, som katten kan. Det er mest motiverende.

Lad katten tænke selv

Rent grundlæggende er der to former for operant indlæring:

At shape betyder at forme en adfærd frem gradvis. Mere om det i næste kapitel.

1) Ren operant/frishaping: du placerer dig sidende eller stående foran katten og venter. Katten vil begynde at tilbyde forskellig adfærd: slå med poten, hoppe, lægge sig ned. Alt sammen giver dig mulighed for at svare: klik eller lad være. Hver gang du klikker og giver godbid, har du forstærket den viste adfærd. Katten vil herefter begynde at gentage adfærden i håb om at opnå flere godbid-

der. Husk at graden af initiativ er forskellig fra dyr til dyr. Nogle katte er derfor lettere at træne på ledende signal i starten. Det kaldes at starte adfærden.

2) Ledende signal/dirigeret shaping: du leder eller lokker katten ind i en given adfærd. Fx sit ved at lade din hånd køre hen over kattens hoved, og klikke så snart kattens bagdel rører gulvet. Når katten er forstærket for det et par gange, så vent og se om katten tilbyder det selv. Ofte er det tilfældet. Herefter kan du træne efter ren operant uden at guide ved hjælp af hånden. Normalt anbefaler jeg ikke ejere at lokke med en godbid, da der er risiko for, at katten lærer dig, at du SKAL holde den i hånden hver gang. I træner. Jeg kalder disse katte for Show-me-the-money katte...

Når en øvelse er indlært, kan du vælge at sætte et håndsignal eller et lydsignal på. Sig fx "Sit" samtidig med, at du fører din hånd over kattens hoved. KLIK og godbid. Gentag et par gange, og begynd så at sige "Sit", lige FØR katten sætter sig. Med tiden er det nok at sige SIT, hvorefter katten gør, som du beder den om og får sin godbid. I starten er det ikke nødvendigt at sige noget. KLIK-lyden gør arbejdet for dig, og både du og katten kan bedre koncentrere jer.

Når du former din katts adfærd

Når du skal lære katten noget nyt, er det en god idé at bruge shaping dvs. at forme adfærden frem. Shaping er en trinvis tilnærmelse til et mål. Skal katten lære at sidde ned, så KLIK og giv godbid, så snart dyret gør den mindste anledning til at udføre øvelsen. Øv dig i at se delmomenterne af en adfærd (katten kigger op, bøjer i hofterne, bevæger bagdelen mod gulvet) – alle disse delmomenter kan du klikke og give godbid for, mens du gradvist øger kravene for, hvad der udløser et klik og en godbid. Hvis katten bliver frustreret undervejs, skal du gå et trin tilbage – så er du gået for hurtigt frem. Inden du starter, er det vigtigt at have sat dig et klart mål med træningen. Du kan ikke begynde at skifte strategi i shaping. Det forvirrer dyret. Husk: kun du kender målet – katten kender ikke målet, og gør kun det, som du lærer den. Dyr er ikke stædige, trodsige og modvillige – de samarbejder gerne med trænere, som er tydelige og forståelige.

Når du slutter med en succes – for eksempel et trin tilbage eller første gang katten udfører den handling, som du ønsker af den – vil du ofte opleve, at katten kan øvelsen bedre næste gang. I træner. Det er som om, at øvelserne skal have tid til at synke ind.

Et godt råd er altid at slutte træningssektionen ved at sige fx "FRI" eller "SLUT". På den måde lærer katten, at nu er træningen afsluttet for i dag.

Katte, som kommer, når du kalder

En gang kat altid kat

Klikkeren er et træningsredskab, som bruges til indlæring af ny adfærd. Når et dyr kan sidde på kommando, behøver du derfor ikke længere klikke og forstærke dyret, hver gang det gør det, du beder om, siger forskningen. Det er nok, at adfærden forstærkes en gang imellem for at fortsætte. I stedet for et klik kan du rose katten verbalt.

Husk dog: Katte arbejder helst ikke gratis, selvom der findes katte, som gerne udfører indlærte øvelser for ros alene. Min erfaring er derfor, at det er en god idé at fortsætte med at give katten godbidder for at gøre det, som du beder den om. Ellers så mister den en dag måske interessen og stopper med at komme, når du kalder...

Læs mere om klikkertræning af katte og se en video af træning med kat på www.bricksite.com/nemo

God træningslyst!

St inviterer dig

